

Juryrapport

Jan Brouwer Scriptieprijs 2023 - Rechtswetenschappen

Mr. Jelle Kanters, Tilburg University

"Selectie op wiens risico?"

Een onderzoek naar de formeelrechtelijke gevolgen van risicoselectie door de Belastingdienst

De jury van de Jan Brouwer Scriptieprijs Rechtswetenschappen bestond dit jaar uit Anna Gerbrandy, Carel Stolker en Catrien Bijleveld. Over het algemeen wordt het jurylidmaatschap voor dit soort prijzen – alhoewel niet hardop uitgesproken – toch een beetje gezien als corvee. Hoe anders heeft de jury van deze prijs dit ervaren: we zagen ons geconfronteerd met een twintigtal scripties van zonder uitzondering zeer hoge kwaliteit, die we vooral met enorm veel belangstelling en plezier hebben gelezen. We hebben voor het kiezen van de winnaar gekeken naar de onderzoeksvraag, methodologie, wetenschappelijke en juridische (juridisch praktische) relevantie, overtuigingskracht, schrijfstijl, conclusie en aanpak.

De winnaar van dit jaar is Jelle Kanters van de Tilburg University voor zijn scriptie *"Selectie op wiens risico?" Een onderzoek naar de formeelrechtelijke gevolgen van risicoselectie door de Belastingdienst*.

De Belastingdienst legt jaarlijks ongeveer 30 miljoen belastingaanslagen op, en dit proces is voor een groot deel geautomatiseerd. Bij deze geautomatiseerde processen worden risicomodellen gebruikt voor de keuze of belastingaangiften automatisch afgedaan moeten worden of dat een ambtenaar aanvullende handelingen moet verrichten. Bij die geautomatiseerde processen gebruikt de Belastingdienst verschillende risicomodellen in het kader van risicogericht toezicht. Jelle heeft in zijn onderzoek ontdekt dat die verschillende modellen implicaties hebben voor de juridische vraag of de Belastingdienst de bevoegdheid heeft om belastingaanslagen te corrigeren ('navorderen').

Als de Belastingdienst een aangifte gecontroleerd heeft en een aanslag heeft vastgesteld mag die namelijk niet zomaar later gecorrigeerd worden en op een hoger bedrag vastgesteld worden ('navorderen'). Daarvoor gelden strikte vereisten om burgers rechtszekerheid te bieden ten aanzien van de opgelegde belastingaanslag. Bij aanslagbelastingen ('moeilijke belastingen') genieten burgers dus extra rechtsbescherming omdat de Belastingdienst de taak heeft om de belastingaangiften na te kijken.

Jelle laat zien dat de huidige praktijk tornt aan die rechtsbescherming. Met het Toeslagenschandaal nog vers in het geheugen is dit een bevinding die niet alleen de aandacht van de krantenlezer en meer specifiek de jurist trekt, maar die ook in zekere zin een appèl doet op de wetgever. Zijn scriptie is dus duidelijk van grote praktische relevantie.

Jelle heeft met zijn onderzoek ook een belangrijke bijdrage geleverd aan de rechtswetenschap. Zijn scriptie is vlot geschreven, beknopt en legt glashelder de praktijk van risicoselectie uit. Zijn methodologische aanpak is adequaat, Jelle is kritisch en een onafhankelijk denker. Hij kan zijn juridische bevindingen hoog-over in perspectief plaatsen: dat van de burger die zijn rechtsbescherming steeds een beetje verder uitgehoud ziet.

De jury verwacht dat de inzichten uit de scriptie breder in de rechtenopleidingen en rechtspraak worden gedeeld, en hoopt dat de overtuigende boodschap ook de wetgever die volgens Jelle aan zet is bereikt.

Van harte gefeliciteerd!

Prof. dr. mr. C.C.J.H. (Catrien) Bijleveld, directeur Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, hoogleraar methoden en technieken van criminologisch onderzoek Vrije Universiteit Amsterdam

Prof. mr. A. (Anna) Gerbrandy, hoogleraar mededingingsrecht en onderzoeksdirecteur departement Rechtsgeleerdheid Universiteit Utrecht, raadslid en plaatsvervangend kroonlid SER

Prof. mr. C.J.J.M. (Carel) Stolker, emeritus-hoogleraar privaatrecht Universiteit Leiden, vml. rector magnificus & voorzitter college van bestuur Universiteit Leiden

De jury vergaderde op 10 januari 2023 via Zoom onder leiding van KHMW-directeur Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep. Tevens was ter vergadering aanwezig Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW.